

telepensjonisten

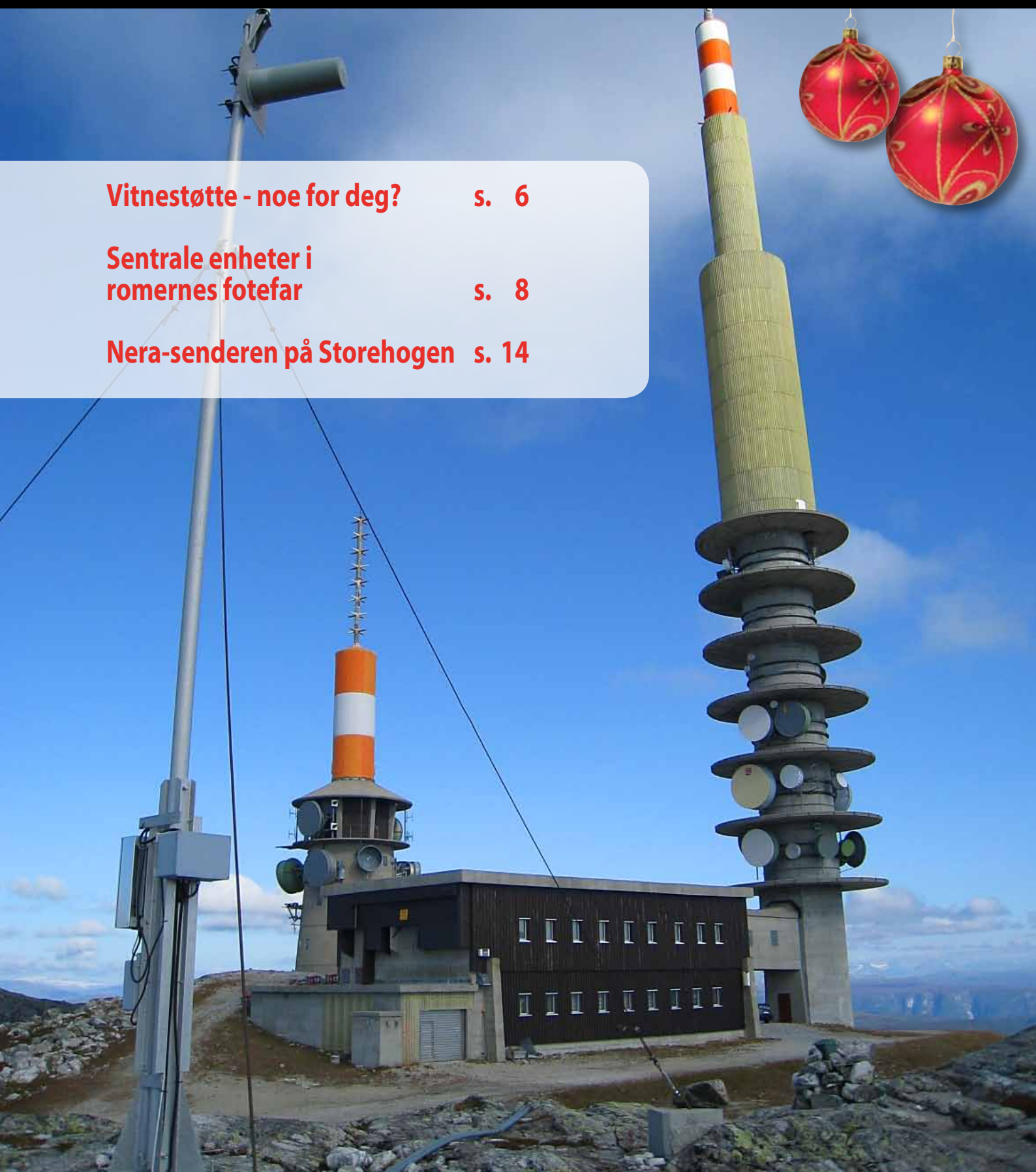
Medlemsblad for Telepensjonistenes Landsforbund

Nr. 4/09 - 35. årgang

Vitnestøtte - noe for deg? s. 6

Sentrale enheter i romernes fotefar s. 8

Nera-senderen på Storehogen s. 14

REDAKTØRENS SPALTE

Så har vi lagt bak oss nok en sommer og en høst. Noen har opplevd en flott sommer, mens andre har følt at regnet har gjort tilværelsen både deprimerende og kjedelig. Uansett hvordan vi snur og vender på det, er det et faktum at været er avhengig av hvor i landet vi til en hver tid befinner oss. Skulle vi ønske å ha sol og varme hele sommeren, måtte vi sannsynligvis være kontinuerlig på reisefot fra mai til september.

Nå lurer du sikkert på hva og hvor jeg vil med denne innledningen. Jo, jeg prøver med dette å forklare at vi bor i et langstrakt og mangfoldig land. Mangfoldig på så mange måter.

I høst har vi via TV vært vitne til enorme naturkatastrofer. Jordskjelv, flom, stormer og tsunamier har herjet og spredd død og lidelser blant mennesker som fra før lever under elendige forhold. Her bor vi, og klager når det regner litt mer enn normalt, klager når sola ikke skinner fra skyfri himmel om sommeren, klager når det blåser litt mer enn vi ønsker og klager når det snør og gradestokken viser noen kuldegrader. Uansett har vi noe vi må klage over. Når vi møtes er det som regel været som er det første samtaleemne. Det er ikke vanskelig å registrere at humøret hos folk flest, svinger i takt med været.

Men nå nærmer vi oss årets største høytid og de fleste ser fram til det uten å bry seg om så mye annet. Allerede i oktober begynte forretningene å minne oss om at julen var "nært forestående". Som om vi ikke kjenner kalenderen like godt som handelsstanden.

De fleste ser med glede fram til julen, men vi bør vite at gleden og forventningene ikke er tilstede hos alle i vårt land.

Mange gruer seg til hva julen vil bringe. Det gjelder barn som lever under utrygge forhold hjemme, bostedløse og ikke minst ensomme eldre som vet at julen kan gi ekstra ensomhetsfølelse. Lederen vår sier noe om dette i sitt "Lederen har ordet" og i denne utgaven av bladet har vi med et dikt "Gi et besøk" som burde være til ettertanke og handling for oss alle.

Jeg ønsker alle leserne en riktig god jul og et godt nytt år!

Redaktøren beklager

Forrige nr. av bladet hadde et innlegg med overskriften "Negativ utvikling i Telenor pensjonskasse".

Dessverre hadde innsenderen fått feil navn. Innsenderen av artikkelen heter Inge **Vabø**, ikke Vasbø som det sto i bladet. Redaktøren beklager og lover bedring.

Innhold:

Redaktørens spalte	s. 2		
Lederen har ordet	s. 3	Telefonkatalogen blir historie	s. 13
Førjulsminne fra riksen	s. 4	Nera-senderen på Sorehogen	s. 14
Telegrambudets julekveld	s. 4	Sofustanker	s. 17
Gi et besøk	s. 4	Livet er en dans	s. 18
Vervekampanje i 2010	s. 5	Flynavigasjonens historie i bokform	s. 20
Vitnestøtte - noe for deg?	s. 6	Minneord	s. 21
Sentrale enheter i romernes fotefar erklærer	s. 8	Foreningsnummer og adresser	s. 22
Farvel 2009 - velkommen 2010	s. 11	Felles medlemsmøte for telepensjonistene på Gjøvik, Hamar og Lillehammer	s. 23
Telepensjonistene i Kristiansund feirer 30-årsjubileum i år	s. 12	Landsstyret	s. 23

Neste nummer av bladet kommer ut i midten av oktober. Frist for innsending av stoff er **15. februar 2010**.

Redaktøren forbeholder seg retten til nedkorting av innlegg.

Forsidebildet: Gammel og ny stasjon på Storehogen. Foto: Egil Reimers.

Lederen har ordet

Samhandlingsreformen - St.meld. Nr. 47 (2008-2009) kommer til å prege den helsepolitiske dagsorden i tida framover. Som navnet sier er det behovet for bedre samhandling som settes i fokus. Samhandling mellom kommunene og helseforetakene og mellom de ulike yrkesgrupper og fag innenfor helse-sektoren, er ikke god nok og må bedres, slår meldingen fast. Det er jeg enig i. Ikke minst mange eldre med komplekst sykdomsbilde har opplevd manglende samordning som et stort problem.

Et av tiltakene som Regjeringen skisserer i meldingen er klarere pasientrolle og økt pasientmedvirkning. Pasientens behov for helhetlige tjenester skal være styrende for reformens innretning heter det. Pasienter med behov for koordinerte tjenester skal få lovpålagt rett til en person som kontaktpunkt i tjenestene. Det er bra.

Samtidig har vi imidlertid fått til uttalelse en ny forskrift om "verdighet i eldreomsorgen" hvor pasientenes rettigheter etter vår mening ikke var godt nok fulgt opp. Pasientenes rett til å ivareta sine interesser, for eksempel når det gjelder å bli tatt med på råd eller klage på beslutninger innen helsevesenet, må fastsettes i lov/forskrift. Det må være et ufravikelig krav at pasientene har samme rettsikkerhet, enten det er kommunene eller helseforetakene som er behandlende instans, om samhandlingsreformen skal fungere etter intensjonene.

Et annet satsingsområde i reformen er forebyggingsområdet. Vi må satse på forebygging framfor reparasjon sier daværende helseminister Bjarne Håkon Hansen i en innledning til stortingsmeldingen. Han legger til at "å skape god helse og forebygge sykdom er et langsiktig mål som krever handling nå." I meldingen pekes spesielt på betydningen av tidlig innsats fra kommunenes side for å forebygge mer omfattende sykdommer. Dessuten pekes det på betydningen av å finne gode former for å sette fokus på befolkningens ansvar for egen helse og helseutvikling. Her inviteres til samarbeid med pasient- og brukerorganisasjoner.

Det er vel og bra at det fokuseres på den enkeltes ansvar for egen helse. På den annen side kan en ikke se bort fra at samfunnsutviklingen i seg sjøl kan føre til at mange eldre f. eks. ofte føler isolasjon og ensomhet. Noe som igjen kan lede til sykdom.

I tillegg til den kulturelle spaserstokken og andre tiltak for å trekke de eldre inn i aktiviteter, vil jeg spesielt trekke fram pensjonistorganisasjonenes og andre organisasjoners innsats for å skape gode nettverk for eldre. Pensjonistorganisasjonen er så vidt jeg kan se, ikke nevnt i meldingen. Det er synd fordi pensjonistorganisasjonenes virksomhet, etter min mening, har stor betydning for pensjonistenes helse.

Jeg er overbevist om at den kontakt og de nettverk som bygges innenfor pensjonistorganisasjonene er viktig for nettopp å motvirke isolasjon og ensomhet hos mange eldre, og håper at myndighetene aktivt vil samarbeide med pensjonistorganisasjonene og støtte vår aktivitet, når målsettingene i samhandlingsreformen skal realiseres.

Jeg mener at vår forening har en aktivitet som beviser at vi har noe å gi. Våre lokalforeninger gjør en stor innsats for å aktivisere medlemmene, med ulike former for treff, kurs, møter, turer osv. I tillegg har enkeltgrupper av tidligere kollegaer bygget gode nettverk som har jevnlig treff.

Når dette skrives er det ennå en stund igjen til jul, men jeg registrerer at forberedelsene til julemøtene er godt i gang i lokalforeningene. Disse møtene/festene er faste og viktige juletradisjoner som jeg er sikker på mange setter pris på. Planleggingen av aktivitetene for nyåret med møter og nye reiser/opplevelser er så vidt jeg kan se også godt i gang. Alt tyder derfor på at lokalforeningene fortsatt vil være en god møteplass for telepensjonistene.

Med dette som bakgrunn og med ønske om at alle får en riktig god jul, ønsker jeg alle vel møtt til et nytt og aktivt telepensjonistår.

FØRJULSMINNE FRA RIKSEN

**Fortalt av Ruth Kock til Kristiansund teleområdes
lokalblad i 1980**

Som det meste av byen ble telegrafbygningen i Kristiansund bombet og totalt ødelagt i 1940. En enkel brakke direkte på bakkenivå, ble snart satt opp for riks- og telegrafekspedisjon. Det er fra tiden i denne brakka at historien er hentet fra.

Å komme seg inn til oss var ikke vanskelig siden vi holdt til helt nede på bakkenivå. Vi følte oss ikke alltid helt trygge når vi hadde nattevakt. En dag banket det på vinduet. Utenfor sto det en kar som hadde en kasse til oss. Vi tok i mot kassen og et av budene kom med brekkjern og fikk brutt opp noen fjøler på kassen. Fra kassen kom det en lukt av sjø og tang. Og ut av kassen veltet store, svarte hummere som begynte å krype bortover gulvet. Hummerne var sikkert like forskrekket som vi. Det var langt mellom godbitene den gang og en hadde fått ideen: Hummer, altså.

Alle tenkte vi på der øde, lekre hummerne i butikkvinduene, med persillekvast til pynt. Da forskrekkelsen hadde lagt seg, ble kassens innhold fordelt og jeg tror de skapte glede rundt mange julebord.

En okse ble partert i et rom ved siden av, for låste dører og blendede ruter. Det var jo ulovlig, men stek og koteletter smakte like god for det. En annen hadde fått tak i noen egg, en annen sukker og en tredje hvitt mel. Tuskhandelen florerte og alle ble hjulpet så langt det lot seg gjøre.

.....

TELEGRAMBUDETS JULEKVELD

**Fortalt av Dagfinn Husmo som arbeidet i Utskriften,
telegramutsendelsen i Oslo.**

Julaften startet nattevakten kl. 1900, mot normalt kl. 2100. Grunnen var at alle skulle ha litt jul hjemme, enten før jobb, eller etter at jobben var slutt. Men ingen tenkte på oss som var sjåførere, vi måtte kjøre ut siste turen kl. 1900.

På denne turen skulle vi ikke ha med telegram, bare viktige beskjeder. Men med 3 til 4 telegram å levere for deretter å sette bilen i garasjen, som den gang var i Uranienborgveien, gå derfra til Kongensgate 21 (ca. 15 minutter gange), for å levere kvitteringene, og deretter reise hjem med buss, tog eller drosje dersom det ble sent, sier det seg selv at det ble lite julekveldsfeiring sammen med familien.

Når far kom hjem hadde som regel barna sovnet for lengst.

Gi et besøk

Det brenner et lys i den lille stua
Alt er så stille omkring
Ensom hun sitter der – enkefrua
Rundt månen er tegnet en ring
Snøfnugg danser lett ut på enga
Ingen besøk heller denne gang
Forsiktig hun legger seg ned på senga
og nynner stillferdig sin aftensang

Det knirker lett i den gamle stolen
i femte etasje i storbyens blokk
Før var han lærer på ungdomsskolen
Nå er han plaget av astma og brokk
Tankene vandrer tilbake i tiden
Den gang da venner var selvsagte ting
Akk ja, han minnes, det er lenge siden
og stirrer mot fullmånenes frostklare ring

Advent, engler og klokkeklinger
Juletrerefester og ball
Unger som synger på julesanger
Allting er slik som det skal
I koia i skogen og stua i blokka
minnes de tiden da verden var skjønn
Nå kjemper de kampen mot livstidsklokka
og bøyer sitt hode til aftenbønn

Kanskje skulle vi - alle oss andre
stanset og se oss omkring
Legge oss ned og la tankene vandre
bort fra de nærmeste ting
Kanskje ligger den største presangen
nærmere enn du tror
Gi et besøk til de ensomme gamle
Nå vet du jo hvor de bor.

Gudleif Kristiansen

VERVEKAMPANJE I 2010

Selv om vi i Telepensjonistenes Landsforbund er så heldige å ha mange medlemmer, må vi erkjenne at det også i inneværende periode er nødvendig at vi verver så mange medlemmer som overhode mulig. Flere medlemmer gjør oss enda mer representative for telepensjonistene, og gir oss større tyngde når vi skal følge opp vårt Handlingsprogram. Dessuten bør vel flere få være med i det gode fellesskap og den aktivitet som vi har rundt om i lokalforeningene?

Erfaringen viser at vervekampanjer er populært i være lokalforeninger og at dette samler og engasjerer til aktive framstøt overfor de respektive potensielle medlemmene. Slik vi har grunn til å anta, er det ikke de store premiene som motiverer til innsats. Kanskje det heller er det innebygde konkurransemomentet de fleste har, som gir oss energi til verving, og ikke minst – vissheten om at nye medlemmer øker vår styrke som organisasjon overfor våre samarbeidspartnere.

Med andre ord kan aktiv verving defineres som hjelp til selvhjelp.

Ledelsen i forbundet har en innbitt tro på at det finnes mange trivelige kolleger rundt omkring som ikke er kjent med Telepensjonistenes forening på sitt hjemsted. Kjenner du som leser dette, noen av disse, så ta kontakt og markedsfør din lokalforening. Verber du nye medlemmer så kan det hende at det nettopp er foreningen din som trekkes ut som vinner av en hovedpremie!

I denne vervekampanjen har vi to hovedpremier – en stor håndbrodert juleduk til den foreningen som verver flest medlemmer totalt og tilsvarende premie til den foreningen som verver flest i forhold til foreningens medlemstall pr. 31.12.2009.

Vi er jo "oppdradd" i en organisasjon hvor vi nesten daglig hørte om effektivitet og synergieffekter. Derfor gode venner, har også Landsstyret tenkt på premier som kan gi en økonomisk avkastning på lokalplanet. De foreningene som vinner en av hovedpremiene kan benytte premien som årsgevinst, det vil si at foreningen anskaffer en basarbok og selger lodder på medlemsmøtene. Vi anbefaler at trekking foretas på julemøtet 2011, eller at den eventuelt trekkes på årsmøtet 2012.

I tillegg til hovedpremiene vil det bli premier til verberne. Formen og størrelsen på disse premiene kommer Landsstyret tilbake til: Landsstyrets verveperiode starter 1. Januar 2010 og avsluttes 31. desember 2010.

VI ØNSKER SAMTLIGE MEDLEMMER OG LOKALE FORENINGER LYKKE TIL!

Anni Milward

Vervekampanjens hovedpremier – juleduker i størrelse 140x230

Nestleder gir forbundslederen forklaring på hvordan han skal brodere en av hovedpremiene. Lærenem elev, men usikker læringskurve.

VITNESTØTTE – NOE FOR DEG?

Telepensjonist Gerd Emerson Grande i Trondheim har engasjert seg som frivillig Vitnestøtte i Trondheim tingrett. Gerd synes det er fint at hun som pensjonist kan gi noe tilbake til samfunnet. I 2006 startet Domstoladministrasjonen i Trondheim et prøveprosjekt med vitnestøtter, og Gerd var med fra starten. Prosjektet ble en suksess, og stadig flere domstoler satser nå på frivillige som vitnestøtte. I forslaget til Statsbudsjett for 2010 er vitnestøtte tatt inn i et eget avsnitt.

- Mange pensjonister har evner, energi og forutsetninger for å gjøre en innsats i nærmiljøet sitt, sier Gerd Grande. Hun meldte seg tidlig som vitnestøtte i Trondheim. Bakgrunnen var en orientering på et medlemsmøte i pensjonistforeningen for noen år siden, om at Trondheim tingrett skulle starte et prøveprosjekt med vitnestøtter. Tanken var å gjøre det lettere for innkalte vitner å møte i retten. Motivet var at "Et trygt vitne er et godt vitne".

Gerd Emerson Grande er vitnestøtte i Trondheim

sier selv at det er en fordel å like mennesker og være flink til å prate med folk.

Vitnestøttene disponerer et eget lokale i tinghuset. Vi har en egen koordinator som på forhånd rettleider oss om den aktuelle rettsaken som vitnet er innkalt til.

Du tjener ikke noe på å være vitnestøtte, det er en gratis tjeneste. Men utgifter til transport og nødvendig mat blir dekket. Et par ganger i året møtes vitnestøttene for å dele erfaringer og komme med synspunkter på tjenesten. Etterpå blir det gjerne en kosetur på byen med god mat og drikke.

Etter at ordningen med vitnestøtter nå har fungert i ca 3 år, kommer det mange positive tilbakemeldinger både fra vitner og ansatte i rettsystemet. Det vanker mye takk. Jeg synes det er en fin måte å kunne yte noe tilbake til det samfunnet jeg er takknemlig for å leve i, oppsummerer Gerd sin erfaring som vitnestøtte.

ORDNINGEN MED VITNESTØTTE I DOMSTOLENE EN SUKSESS

Avdelingsdirektør Kersti Fjørstad ved Domstoladministrasjonen (DA) i Trondheim var lutter øre da vi tok kontakt for å få vite mer om den nye ordningen med vitnestøtte. Kersti har vært en av pådriverne for prosjektet og for at ordningen med vitnestøtte nå blir tatt i bruk i stadig flere tingretter og lagmannsretter i Norge. Med seg i dette arbeidet har hun sorenskriver Bernt Bahr, som til daglig er sorenskriver ved Nedre Romerike tingrett på Lillestrøm. Han bistår

i en periode DA som koordinator for innføring av ordningen ved ladets domstoler.

Kersti forteller at forholdene for de som vitner i rettsaker tidligere har vært lite påaktet. Å møte i en rettssal som vitne, er en ny situasjon som de fleste ikke har vært borti før. Vitnene er derfor ofte engstelige og usikker på sin oppgave og rolle i rettssalen.

Avdelingsdirektør Kersti Fjørstad er pådriver for vitnestøtteordningen.

Trondheim tingrett har hatt suksess med å bruke frivillige hjelpere, kalt "vitnestøtter" som tilbud til personer som er innkalt for å vitne i rettsaker. Hensikten er å skape bedre forhold og større trygghet for vitnene ved at de på forhånd får vite hva som foregår i rettssalen.

Det hele startet i 2006 som et prøveprosjekt ved Trondheim og Oslo tingretter, forteller Kersti entusiastisk. Vitnene har en svært viktig plass i rettsåndhevelsen. Bakgrunn for prosjektet var erkjennelsen av at mange vitner opplever uro og usikkerhet når de blir kalt inn som vitne i en rettssak. Med en god ordning med vitnestøtter, vil vitnene føle seg godt ivaretatt og bli tryggere i situasjonen. Prosjektene ble en stor suksess. Både vitnene, dommerstanden og advokatene er samstemte om at ordningen med frivillige vitnestøtter bør innføres ved alle større tingretter og lagmannsretter. Vitnene er svært viktige for rettsikkerheten i samfunnet. Slagordet vårt er at **Et trygt vitne er et godt vitne.**

Det vitnestøtteprosjektet Domstoladministrasjonen har tatt initiativ til, og som nå er etablert i mange domstoler, har vist at vitner mangler kunnskap om hvordan rettsmøtet foregår. Faktisk kunnskap om rettsmøtet gjør at vitnet lettere kan konsentrere

Trondheim tinghus er domstolsete i Sør-Trøndelag.

seg om sin forklaring, og dermed mer effektivt bidra til sakens opplysning. I denne sammenheng kan det nevnes at DA har initiert et lokalt samarbeid med tingretten i Trondheim og Sør-Trøndelag politidistrikt for å lage en brosjyre med informasjon til vitner som er innkalt til hovedforhandling i straffesaker. Brosjyren gir dessuten en orientering om vitners rettigheter og plikter.

DA gjennomfører for øvrig denne høsten en vitnestudie i fire-fem europeiske land, der oppmerksomheten dels er rettet mot den informasjonen vitnene mottar ved innkallingen til rettsmøtet, og dels mot hvordan vitnene rent praktisk mottas og ivaretas i tinghusene. I begge de tiltakene Kersti nevner, er Bernt Bahr pådriver.

Justisminister Knut Storberget satser på vitnestøtte. Foto: John Petter Reinertsen/Samfoto

-Vitnestøtteordningen har også fått politisk interesse. Jeg tolker signalene dit hen at de ser det som et ledd i rettssikkerheten, kvaliteten og servicen i rettsapparatet, forteller Kersti. Innen utgangen av 2009 vil 20 domstoler ha etablert vitnestøtte som en fast ordning.

Vitnestøtter er nå etablert som en fast ordning ved de fleste av landets domstoler. I forslaget til Statsbudsjett for 2010 blir vitnestøtte omtalt i et eget avsnitt.

Vi hadde mange spørsmål til Kersti:

Hva er egentlig en vitnestøtte? - Det er en person som arbeider frivillig og som skal bistå vitner med medmenneskelig støtte og praktisk informasjon i forbindelse med rettssaker. Dette skal skje mens vitnene befinner seg i tinghuset og venter på å bli kalt inn i rettssalen. Det er en uttrykkelig forutsetning at vitnestøtten ikke skal engasjere seg eller snakke om selve rettssaken. Det er også taushetsplikt om det vitnestøttene får kjennskap til.

Hvem kan være vitnestøtte? - Du må kunne snakke og forstå norsk og være myndig. Du bør ikke være straffet, ansatt i politiet, ved domstolene eller kriminalomsorgen. Vi ønsker at vitnestøttene skal ha en spredning i alder, yrke og sosial tilhørighet.

Hvordan rekrutteres vitnestøttestøtter? - DA har inngått en rammeavtale med Norges Røde Kors om etablering av vitnestøtteordningen ved domstolene. DA legger opp til at Røde Kors vil være hovedsamarbeidspartner på dette området, slik at det innenfor rammen av avtalen mellom DA og Norges Røde Kors, inngås en lokal samarbeidsavtale mellom den enkelte domstol og lokalforeninger i Røde Kors. Med noen unntak, bl.a. i Trondheim, er det således ditt lokale Røde Kors som du skal ta kontakt med. Du kan henvende deg der og melde din interesse. I Trondheim kan man ta direkte kontakt med vitnestøttekontakten i domstolen og forhøre seg.

Får man opplæring på forhånd? - Ja, det holdes lokale kurs som strekker seg over varer ca 4-6 timer fordelt over to ettermiddags/kveldsøkter.

Mer informasjon om domstoler og vitnestøtte finner du på internett på www.domstol.no.

Vi forstår at Gerd Emerson Grande i Trondheim har engasjert seg i et viktig frivillighetsarbeid. Det er sikkert plass for flere telepensjonister som vitnestøtte rundt om i landet. -Du blir tatt vel i mot om du melder deg interessert, avslutter Kersti Fjørstad opprømt over den opplutning som hennes arbeid med vitnestøtte har fått.

Jahn Hassel

SENTRALE ENHETER I ROMERNES FOTEFAR ERKLÆRER: ROMA BLE IKKE BYGGET PÅ EN DAG!

Tekst og foto: Per-Johan B. Bogerud

Det er blitt fortalt da Bjørnstjerne Bjørnson kom tilbake til Norge fra et lengre opphold i Roma, holdt han kåserier om sine opplevelser og erfaringer i Den Hellige Stad i flere folkeakademier. En gang da han med sin trauste skikkelse hadde inntatt talerstolen, utbasunerte han: "Da jeg var i Roma, så..." Da spratt en tilhører opp fra sin stol bakerst i lokalet og med sped stemme avbrøt han Bjørnson med disse ordene: "Da jeg var i Svelvika!"

Det antas at det oppstod alminnelig humring i lokalet over denne munnrappe tilhøreren. Det vites ikke om Bjørnson hadde et tilsvarende på rede hånd.

God fysikk og innsatsvilje. Det var alt annet enn Svelvika som opptok våre 33 reiseglade kolleger fra Sentrale enheter under deres tre døgns lange utforskning av Roma 13.-17. Oktober.

Det krevdes både fysikk og en stor porsjon innsatsvilje dersom de i løpet av de programmerte døgnene skulle klare å få oversikt over hva romerne hadde holdt på med, og hva de etterlot seg. En del av byggverkene var for lengst, og bokstavelig talt, falt til jorden, mens andre fremdeles holder stand, omsluttet av "nye Roma" som en mur i seg selv. Hvordan hadde det vært mulig for romerne å være bygningsarbeidere med datidens hjelpemidler? Arbeidskraft var

Her beundres en skulptur av en av romerskikkelsene i St. Peterskirken.

det sikkert greit å skaffe – "vil du ikke, så skal du" – mens maskinelt utstyr a la 2009 var ikke engang påtenkt. Man kan også undre seg over hvordan romerne ordnet seg med byggematerialer, spesielt støpemasse, som mange av byggverkene holdes oppe av fremdeles.

Skandinavisktalende guider. Fullt utbytte av vandring i "gamle Roma" får man bare i følge med guider. De sitter inne med solide kunnskaper, som telepensjonistene tok i mot med åpne sinn. Tre kvinnelige guider sørget for å levendegjøre Romas historie, hvori inngår romernes krigshissende fremferd. De viste ingen pardong der de hensynsløst for fram til lands og til vanns.

"Spioner på frifot". Under samtlige guidinger ble deltakerne utstyrt med ørepropper og en transportabel radio i lommeformat. Selv hadde guidene en radiosender. Ved hjelp av slik intern "kringkasting" var deltakerne sikret å ikke gå glipp av guidenes historiefortelling. Der deltakerne, med ørepropper og delvis skjulte ledninger og mottakere, vandret i takt med guidene, så de unektelig ut som "spioner på frifot". Slik radiotjeneste var påkrevd da Roma er en trafikkstøyende verdensby. Denne kjensgjerning til tross, var det bare unntaksvis at man hørte en ilter bilfører "ligge på hornet".

Roma – kulturens hjerte. Så rik er Roma på kulturskatter, at det nærmest er obligatorisk hva man som turist må ha med seg. Telepensjonistene hang da også beundringsverdig med i svingene, i guidenes tempo. De kvinnelige guidene var påpasselige med at deltakerne absorberte all informasjonen. En av guidene hadde jobbet som profesjonell guide i 40 år.

Uovertruffen kunst. Vi ville vite hva som gjorde sterkest inntrykk på våre telekolleger. Svaret var gitt: "Ja, det må være Vatikanet det", lød det unisont.

Vatikanet er verdens minst stat, opprettet i 1929 og har 450 vaticanere som innbyggere. At Det Sixtinske Kapellet tar prisen, var deltakerne skjønt enige om. Her er Michelangelos fresker en opplevelse som overskygger alt annet som man kan betrakte i Vatikanet. Kapellet ble oppført 1473-81 av pave Sixtus 4. Det høye rommet er 36 meter langt og 13 meter bredt. Da Michelangelo fikk oppdraget, var langveggene allerede prydet med fresker av 1400-tallets ypperste kunstnere. Maleriene og deres innhold måtte Michelangelo ta hensyn til da han, høyst motvillig, godtok pave Julius 2' s tilbud. Det var som billedhugger Michelangelo egentlig følte seg som, ikke maler. Hans prosjekt i det Sixtinske Kapell ble utført i perioden 1536-41. Johan W. Goethe skrev en gang følgende om dette mesterverket: *Hvis du ikke har sett Det Sixtinske, kan du aldri forestille deg hva et eneste menneske kan prestere.*

Men dette er bare ett eksempel på hva Vatikanet inneholder. Vårt reisefølge lot seg også begeistre av: Pantheon, et tempel bygd på 120-tallet e.Kr., senere ombygget til kirke, og forbausende nok, står der den dag i dag; Plaza Navano, Romas "dagligstue" hvor romerne møttes; Forum Romanum (det Romerske Torg), et område i Roma med ruiner fra oldtiden; der Caesar, 44 år gammel, ble myrdet av sammensvorne; Colosseum, et minne om det

SENATVS
POPVLVSQVE ROMANVS
DIVO TITO DIVO VESPASIANO
VESPASIANO AVGVSTO

*Det er dimensjoner over
portalen til Vatikanet.*

Ulike kunstverk vekker oppsikt – her en "modell" av en norsk, forvokst kongle.

romerske imperium, innviet i år 80 e. Kr. Det er antikkens største amfiteater, 188 meter langt, 156 meter bredt og 48 meter høyt i fire etasjer. Colloseum var skueplass for store, kostbare forestillinger – dyrekamper, gladiatorlek, henrettelser og andre aktiviteter. Alt dette var folkeforlystelser for keisertidens sensasjonslystne romere.

Telepensjonister er glade og har godt humør på tur.

20000 slaver ble "forbrukt" inntil byggingen av Colloseum var fullbrakt; St. Petersplassen, denne veldige og imponerende plassen som ble tegnet og bygget i årene 155-67 av renessanse-romernes store geni, Gian Lorenzo Bernini. 300 000 mennesker kan stues sammen på denne plassen som måler 240 meter på det bredeste. Nevnes må også Den spanske trapp, verdens mest berømte trapp. Den er, så rart det enn kan høres ut, fransk og ikke spansk, bygd tidlig i det 18. Århundre. Den stiger via tre avsatser opp til den største franske kirken i Roma. Trappen er et yndet sted for dem som vil meditere i ettermiddags- og kveldssolen.

1150 fontener. Over alt hvor deltakerne tok seg frem, passerte de noen av Romas 1150 fontener. Så rent er vannet i disse fontenene, at man kan det direkte fra spruten. Best kjent er Trevi-fontenen, hvor man kaster en mynt i fontenen for å få oppfylt ønske om å få vende tilbake til Roma. *En artig variant til den norske kronerulling, lød en tørr kommentar som kom fra gruppen vår.*

Italiensk vin testet. Siste dag under Roma-oppholdet dro gruppen ut på landet for å besøke Casale Marchese vingård i distriktet Frascati. Også her støtte deltakerne på "historie". Det hevdes med stor grad av sannsynlighet, at området er et av de første stedene i verden der vin er blitt produsert. Her ligger gamle vulkaner på Albanerfjellene, med velegnet jordsmonn for dyrking av druer og oliven. Etter innføring i vinproduksjon, ble deltakerne invitert på utendørs lunsj, på sitt aller beste med italiensk spekemat og rikelig med husets hvit- og rødvin.

"Prikken over i'en". Den sosiale delen av deltakernes "franske visitt" i Roma, ble spesielt ivaretatt med fellesmiddager på byens beste restauranter. Litt problematisk var det, da hovedretten ble servert, at man allerede var godt forsynt av omfangsrike forretter, Siste kvelds restaurantbesøk ble deltakerne underholdt i flere avdelinger av to profesjonelle sangere og en pianist. Her var det ekte taffelsang og -musikk for alle pengene. Vandrende mellom bordene fremførte de blant annet velkjente sanger fra operaer og operetter. Innslaget ble "prikken over i'en" denne kvelden. Alt i alt fikk telepensjonistene mange liknende "prikkanførsler" i passene sine. Våre reisende kolleger kan således bære med seg kulturelle minner fra tre døgns interessant og spenningsmettet utforskning av Roma – med enerett til betegnelsen Den Hellige Stad.

Fra besøket på Casale Marchese Vingård. Under festmiddagen siste kveld, var det opera- og opretteunderholdning.

FARVEL 2009 – VELKOMMEN 2010

- : Marit Wikhammer er medlem i foreningen i Levanger.
- : Hun er en aktiv pensjonist som har som hobby å skrive dikt og fotografere. Her gjengir vi to av hennes dikt med følgende to av hennes bilder. Både diktene og bildene er aktuelle i forbindelse med årsskiftet.

Årsskifte

Som vi nu skal ønske,
må bli et lykkeår i hvert hjem.
Men ingen vet hva året vil bringe,
for Norge prøver jo alle å vinne.
Men vi er et folkeslag som
satser på å finne,
og som vet at gjennom vår natur
og levesett, er lykkelig
oppi all politisk strid.

Så pytt sann,
vi er ikke bange.
Norge har vunnet så mange gange
at vi vil vise Europa
at Norge er best.

Så mitt ønske må bli
at vi i 2010 får fred i øst og vest,
og at de store herrer tar
fornuften fatt
og ikke bare snakker,
men stanser all ondskap
med krig og vold.
Og lar menneskeheten
få oppleve freden og gleden.

Ja, tenk på vår Konges ord,
uansett hvor du bor,
ja hans ord er store:
"Alt for Norge"

Nytt år 2010!

Et flammende lys over horisonten er tent,
det er som et under har skjedd.
Ja, kanskje er det 2010
som i sin fødsel,
lot sin glede sende ned
over vårt land, for å vise
at det følger glede
og ikke Guds vrede,
når himmelen tennes i gull.
Så la oss tenke over hvor heldige vi er
som bor her nord på vår jord.

TELEPENSJONISTENE I KRISTIANSUND FEIRER 30 ÅRSJUBILEUM I ÅR

Foto: Gerd Ohr

Lokalforeningen i Kristiansund runder 30 år i år. 11. desember skal jubileet markeres med middag på Grand Hotell i Kristiansund. I og med at vi ikke rekker å få med noe om jubileet i dette nummer av bladet, håper "Telepensjonisten" å høre fra lokalforeningen om hvordan markeringen har forløpt, slik at vi senere kan komme tilbake til saken

I juli i år hadde foreningen en sommertur til Olavsspelet på Stiklestad. 20 spreke telepensjonister tok kystekspresen fra Kristiansund til Trondheim, og deretter lokaltoget til Verdal hvor de overnattet. På grunn av buss-stopp tok de taxi til spelet som begynte kl. 1900. 6500 engasjerte tilskuere fulgte det historiske spelet denne nydelige sommerkvelden. En stor opplevelse med landskjente skuespillere i rollene og mektig musikk som betok oss alle, forteller Gerd Ohr.

Bjarhild Rosted, Jorunn Hoem, Haldis Nilsen, Norunn Godø, Ruth Honningsvåg, Eli Grødal Hansen, Marie Sæter, Gunnlaug Bøe Nyland, Randi og Jan Dalager.

Foran: Bjørn Henden, Marianne Henden, Bjarnhild Rosted. Bak: Alfhild Haavde, Else Alfseth, Liv Røkkum, Oddlaug Leiren, Jorunn Hoem, Haldis Nilsen, Norunn Godø, Ruth Honningsvåg og Eli Grødal Hansen.

*Ingeborg Enge holdt styr på billettene våre.
Ragnhild Spurkland i samtale med Norunn Godø.*

Den første "telefonkatalogen".
Fra Morgenbladet 1880.

Internationale Bell Telephone Comp.

TELEFONKATALOGEN BLIR HISTORIE

Kilde: Norsk Telemuseum

2009-utgaven av telefonkatalogen
for Akershus

Telefonkatalogen
anno 1902

Når dette leses er de siste telefonkatalogene delt ut. Dette skjer i til abonnentene i Troms og Finnmark. Fra nå går katalogen over i historien. Katalogen er den desidert største trykksak som er gitt ut. Telenor er ikke lenger pålagt å distribuere katalogen til abonnentene. Telefonkatalogens historie er mer enn 110 år gammel. Den første offentlige telefonkatalogen kom ut i 1896, men allerede 20. november i 1880 kom Internationale Bell Telephone Company i Kristiania ut med et vedlegg til Morgenbladet. Dette viste en oversikt over de da 169 telefonabonnentene i Kristiania. I 1882 ble telefonkatalogen for første gang delt ut til abonnentene. Den første riksdekkende katalogen kom i 1896 og var på 588 sider. I 1915 ble katalogen delt i tre. I 1930 ble statens enerett til å mangfoldiggjøre, utgi og forhandle telefonkatalogen lovfestet. I 1970 hadde telefonkatalogen et opplag på 1,7 millioner eksemplarer.

Katalogene "Gule sider" vil fortsatt bli distribuert, men da som uadressert reklame. Det vil si at alle som ikke har reservert seg mot uadressert reklame i postkassen, vil motta katalogen. "Ditt distrikt" vil fortsatt bli distribuert til alle husstander. I og med at telefonkatalogen forsvinner, forutsettes det at abonnentene skal benytte internett eller opplysningstjenesten. Mange vil nok komme til å savne denne tradisjonsrike trykksaken. Spesielt vil den nok bli savnet blant eldre som ikke har tilgang til internett og som synes at opplysningstjenesten er for kostbar å benytte.

Vår oppfordring er derfor:
**Ta godt vare på den siste katalogen du fikk.
Den kan komme til nytte i lang tid framover.**

NERA-SENDEREN PÅ STOREHOGEN

Tekst og foto: Egil Reimers

Etter initiativ fra Norsk Telemuseum ble det i 1998 etablert en verneplan for bygg og anlegg i Telenor. Planen ble utarbeid i samarbeid med Riksantikvaren og Telenor.

Et av objektene i verneplanen er gamletårnet på Storehogen ved Sogndal. Denne ble bygd i 1959. Den er typisk for de første fjelltoppstasjonene i betong og ga først rom til FM-hovedsender for indre Sogn og fra 1965 også for første TV-hovedsender.

Etter hvert som radiolinje- og mobiltelefonutbyggingen utviklet seg, ble det lite plass til utstyret i selve tårnet og et eget hus – flatbygget – ble bygd i 68-69 og FM og TV-sendere ble flyttet dit.

I 1975 ble det bygd vei helt til toppen og i 1987 kom siste byggetrinn med nytt tårn og ny etasje på flatbygget. Det gamle tårnet strekker seg 42 meter over bakken, det nye 112 meter over bakken og 1132 meter over havet.

Omkring 1990 var alt utstyr flyttet over til den nye bygningsmassen og gamletårnet sto så godt som tomt, men fikk "nytt liv" da det ble innlemmet i verneplanen i 1996.

Undertegnede har siden jeg ble pensjonert som regionansvarlig for Norsk Telemuseum, fortsatt å jobbe for museet med saker som

jeg har spesialkompetanse (relativ) på, spesielt i samband med verneobjekter.

I 2008 fikk jeg derfor forespørsel om jeg kunne ta en tur til Storehogen og vurdere hvordan den gamle NERA-TV-senderen og den opprinnelige Röhde Schwartz FM-senderen kunne flyttes tilbake til det gamle tårnet. Begge senderne er de siste i sitt slag, i utgangspunktet rene rørsendere og var de vanligste brukte i TV og FM-kringkastingens første 10 år.

Selv om jeg aldri har jobbet med kringkasting og fjelltopptjeneste, kjenner jeg som gammel radiomann en sender når jeg ser den. Følgelig sa jeg ja til oppdraget.

Befaringen viste at det var til dels tunge gjenstander som skulle flyttes i trange omgivelser, så jeg rapporterte tilbake at flyttingen var grei nok, men at restdemonteringen måtte utføres av fagfolk og at flyttingen ikke var en jobb for pensjonister. Og trodde jeg var ferdig med saken.

Men nei da. 22. September kom "kallet" på nytt. Om jeg kunne organisere flyttingen, slik at senderne var over i gamletårnet innen utgangen av september? Ellers ville de bli skrapet!

Forstudie

Hvordan var det nå?

Nera-senderen smetter opp luken.

Asbjørn med R&S-senderen i 2. etasje

Nå ville tilfeldighetene at jeg dagen før hadde hatt besøk av min gode kollega Asbjørn Pollestad, som i samtalen løp nevnte at han på 70-tallet hadde jobbet med tilsvarende utstyr på Bjerkreim. Dermed visste jeg hvor jeg skulle finne den beste fagmannen som kunne oppdrives på demontering og bistand med flytting. Da han sa ja, kunne også jeg si ja.

Det ble et hektisk døgn med organisering av reise, opphold og flyttefolk til de tunge løftene. Men ved hjelp av gode kontakter etablert i lokalmiljøet i august, gikk alt i orden og vi kunne dra til Sogndal tirsdag kveld.

Selve flyttejobben er det ikke mye å si om. Den ble omtrent som

forventet, med tunge løft, trange passasjer og behov for kreativ og positiv tenking. En spesiell overraskelse var at det nesten ikke fantes verktøy på stasjonen, slik det var i gamle dager.

Vi ble velsignet med et strålende vær og fredag ettermiddag var flyttejobben gjort. R&S-senderen løselig sammensatt i 2. etasje og NERAen som en haug av deler i 3. etasje. Det vi kom for var gjort, men mye arbeid gjensto før NERA-senderen kunne framstå som den var.

Det ble ingen kamp om oppdraget med å fullføre jobben, så ettersom vinter og vår gikk, undersøkte jeg litt om hvem som kunne være god å ha med på remontering av senderne.

Nera-utstyret på plass i 3. etasje

Jobben er gjort

Rådet jeg fikk var entydig. Få med deg Truls Langeggen! Det er ingen som kan NERA-senderen bedre enn ham. Truls var ikke vanskelig å komme overens med, viste det seg, han måtte bare få pensjonert seg først, noe som skulle skje i juni.

Med slik hjelp var Asbjørn også klar, når han bare hadde fått unna 70-årsfeiringen i august. Så da var remonteringsteamet klart, med undertegnede som tilrettelegger og håndlanger.

Før teamet landet på Sogndal lufthavn 29. september kunne vi se ned på en snødekket Storehogen, ikke så mye, men nok til at vi måtte gå de siste 200 meterne opp til toppen.

Vinteren kommer tidlig i 1100 meters høyde.

En splitter ny Toyota Urban Cruiser med 4-hjulstrekk, men dessverre med små hjul, liten bakkeklaring og sommerdekk var vårt framkomstmiddel. Snøfonnene ble en utfordring og onsdag kom det mer snø, noe som ga oss en nedtur på sommerdekk i nullføre. En tur jeg nødvendig vil ha igjen. Nå måtte vi få skiftet til vinterdekk.

Arbeidet med remontering gikk rimelig greit.

NERA-senderen er satt sammen i en firkant med 2,5 meter sider. Selve senderen, eller mer presist senderne, ettersom en har en sender for billedet og en for lyden, utgjør fronten. Sideveggene er det relativt lite utstyr på, men på bakveggen er det montert en bråte trafoer og drosler som gjør den blytung og topptung. Ettersom dette er montert på en relativt tynn stålplate, blir den ganske lealaus og skikkelig vond å håndtere når den er frittstående. Men med en hjelpende hånd av tilsynsmann for Storehogen, Asbjørn Bystøl og patenttalje, kom alt på plass.

Med veggene på plass var det i hovedsak skruing som gjensto. Det er utrolig mye skruer i en slik sak. Den mest spesielle konstruksjonen i en slik sender er multiplexeren, et system av koaxialrør som blander signalene fra lyd- og bildesender, slik at de går ut som et integrert signal på antennen. Den undertrykker også uønskede harmoniske og blandingsfrekvenser.

Den var plukket fra hverandre i sine enkelte faktorer og Truls Langeggen måtte grave dypt i gamle lag i hjernen for å

rekonstruere den, men heldigvis fant vi litt dokumentasjon til støtte for minnet. Etter at vi hadde registrert at det manglet noen smådeler og gjort det vi kunne gjøre der og da, anså vi oss ferdige denne kvelden og kunne dra hjem med første fly fredag.

Det gjenstår nå å montere feedere mellom sender og multiplexer og få opp stativene med måleutstyr som var standard og et "must" med rørsendere. I tillegg kommer skifting av manglende deler. Dessuten må remontering av R&S FM-senderen slutføres.

I løpet av vinteren skal det tas stilling til om NEC-senderen som avløste NERA-senderne, og som ble den siste analoge senderen, også skal flyttes opp i tårnet.

Så kan man spørre seg: Hva er vitsen med å remontere en "eld-gammel" sender på et sted som er så lite tilgjengelig som en fjelltoppstasjon? Det er jo nesten ingen som får se den!

Vel, nå er det gjort og den står i sitt opprinnelige miljø, som en ikke finner maken til andre steder. Den viser i all sin velde, den enorme utviklingen det har vært innenfor teleteknikken generelt og senderutviklingen spesielt. Akkurat i de dagene vi var på Storehogen presenterte Norsk Telemuseum sin "Virtuelle reiser i Lofoten" som er utviklet i samarbeid med Arve Meisingseth, mangeårig forsker i Televerkets Forskningsinstitutt, nå Telenor Forskning og Utvikling. Her kan en fra en PC reise gjennom Lofoten og stikke innom bl.a. Norsk Telemuseums utstillinger i Lødingen og Sørvågen og se hva de har å by på. Prøv den på www.telemuseum.no. Med dette verktøyet kan det innvendige av tårnet på Storehogen også bli tilgjengelig for allmennheten. Da har ikke jobben vært forgjeves.

Til slutt en takk til våre gode hjelpere Asbjørn Bystøl og Arne Kongelf, Relacom i Sogndal som tok seg tid i en hektisk hverdag til å hjelpe oss. Og det samme til Oddkjell Bosheim som fra sin hjemmebase har hentet ut nyttige opplysninger fra logger og egen hjerne. Uten dem hadde alt blitt mye mer tungvint.

For oss gamle slaver gir det et lite kick av "Yes, we can" å gjøre en slik jobb, men blir det en neste gang, skal vi holde oss godt klar av vinteren. Fjelltopptjeneste i vinterforhold er ikke for folk i årsklasse 70+.

SOFUSTANKER

Dine 'filusofustiske' tanker fryder en gammel telesjel, e-postet en gammel venn. Det var nok til et nytt forsøk.

Stundom er det en sann fryd å stresse fruene med utidige spørsmål. En ettermiddagskaffestund påsto jeg at "å komme" er det samme som "å gå". Hun så vantro ut. Jo da, et ras, det kan jo både komme og gå samtidig, meddelte jeg til fruens forvirring. Logikken var kanskje like frynset som i Ludvig Holbergs "Erasmus Montanus". Han fikk jo overbevist mor Nille om at hun var en stein. Det gjorde henne gråtende fortvilet over en slik vanskjebne. Min Nille bare fnyste og inndro prompte kaffebrødet til langtidslagring i fryseren.

En søndagsfrokost tidlig i oktober overrasket mon gode viv med chartertur-billetter til Gran Canaria, vakkert dandert rundt frokostegget. Hun var vel vitende om at gemalen ville få en hard giktisk vinter om han ikke fikk kortet ned mørketida med varme drømmer og solsvidd rygg sammen med det årvisse trekk av kanarifugler.

Frykten for svineinfluensaen har ridd land og folk som en mare. Kappløpet i vaksinasjonskøen var et griseri. Sofusen var erklært i faresonen og dermed sprøytestikk-prioritert. Sydenturbilletten var jo forhåndsbestilt og vaksinepallene forsinket. Samme dag som avreisen var programmert, meldte legesenteret seg klar for de første innstikk, Sofusen trodde seg morgenfrisk tidlig ute, men møtte køenden i trappeoppgangen. Jeg havnet mellom to barnevognsmødre med barn både i mage, djupvogn og som håndleide. De var prioriterte med astmatisk og ufødte barn, og selvsagt taletrengte. Jeg vek sjenerøst en plass i køen, slik at de med felles skjebne slapp å palavere over mitt hode. Ingen av mødrene hadde tatt seg tid til frokost, før de køet seg opp for å sikre seg en dose knapphetsvaksine før lageret tømtes. Mens pattebarna fikk nyte medbrakt pupp straks de knyste, måtte resten av familien og vi andre køståere avstå fra morgenmat i flere timer.

For Sofusen ble spasen dyr. Sprøytestikk-eren tok 170 spenn, før hun beordret "sitt ned i 20 minutter og vent på negative bivirkninger". Parkeringsbota svei mer enn sprøytestikket.

Som nyvaksinert på sydenflyet samme ettermiddag, lot jeg meg ikke affisere av hyppige grisegrynt fra setet bak. Vaksinedosen ble forsterket med Chiva Regal i isbiter og flyturen gikk som en drøm, selv om jeg angivelig snorket høylydt på slutten, i

følge min stadig elskverdige og sprøytefrue, selv om hun mer enn antydte at jeg var sprøyte gal på turen.

Lykkelig nedkommet på Gran Canarias landemerke, var verken tiden eller veien lang før Sofusen var vel installert som strandsitter på solseng med solbriller og parasoll. I tillegg til "Den leikande fisk ned i kavet", kunne nordmannen også skue vakre nymfer struttende av velvære og runde former. Det var vitaminsprøyte for en giktisk sofusfant. Flertallet på strandkanten var likevel fullriggede 50-60 åringer som i overkant bulet og struttet både her og der. Mange hadde mektige akterspeil som kunne begeistre både skipsredere og rumpetroll.

Opposisjonen i Stortinget blåste seg opp over den nye regjeringen og skapte etterdønninger fra valget som nærmet seg brottsjøer over både de som steg av og de som klatret opp på taburettene. Pølse-Hansens abdisering og faneflukt til det nyskapte konsulentfirmaet "First House", skapte røre langt utover husmeglernes arena. Lobbyvirksomhet for næringslivet krever sitt. Noe må han jo leve av i tillegg til pølsene, den gode Bjarne Håkon, når han forlater Storting og styringsverk. Det hadde nok vært mer ærerikt "å gå fra borde" enn å stupe uti næringslivets svimlende karusell. At kjærligheten kommer hode-stups og snur opp ned på alt, det vet også en gammel Sofus.

Opposisjonen herjer fortsatt uhemmet med Statsministeren og de rødgrønnes styrestell.

Schjøtt-Pedersen er uten portefølje, og avisene er ikke nådig over avmakten de føler. Hva Schjøtt skjønner er uvisst, men han følger sjefsministerens lys som en skygge, og skinner lite selv. Det kan minne litt om de ganger Sofusen befinner seg i skyggens dal, mens fruene stråler av uforståelig livslyst og velvære. Makta ter seg for oss alle.

En sen ettermiddagsstund i november mente min hulde viv at vi trengte en klimakonferanse i heimen. Hun var inspirert av kommende klimatisk verdenskonferanse i København. Enten den blir førjulsunderholdning eller klimajulegave til U- og I-land, synes resultatet gitt: Uforpliktende prat, og blå kastet i verdens øyne. Med Sofusistisk realisme vil intet skje før det er for sent. For det kommer til å koste penger og kreve omstilling. Og ingen i vår opplyste

verden gir frivillig avkall på etablerte goder før vi får åndenød. Det er som med kols. Når den endelige diagnosen foreligger, er det for seint å slutte å røyke.

Men fruene var standhaftige. "Det er for lite klima i heimen", hevdet hun bestemt. Riktig nok hadde fordøyelsen til maken vært besværlig i lengre tid, men det var langt fra noen krise. "Det er jo ressursparende å gå for egen motor", hevdet jeg, når det putret som verst. Fruene var fjernt fra å svare. "Du snorker som en motor om natta, det er lydforurensingen jeg tenker mest på", kvasset hun seg. "Men kjære", opponerte jeg, "jeg har da både operert bort drøvelen og kjøpt 10-pakninger med sov-i-ro til deg". "Det monner ikke", svarte hun brikst. "Du får flytte senga di på stua, om du ikke reduserer utslipp og lydslipp. Dessuten stinker du gammelmannssvette etter dine dyrekjøpte trimøkter hos Elixia".

Det var ingen nåde å spore hos øvrigheta. Gode råd var dyre. Hva med en flybillett til Gran Canaria i mars? "Kanskje vi trenger miljøforandring begge to, for å søke bot og bedring", ordet jeg frampå. Den satt, og var ikke til å avfeie. Klimaet i heimen tok seg brått opp, Sol, havbris, sjøbad og "Una cerveza" kan lindre det meste.

Telenoret fant sin russiske løsning på milliardsmålet til glede for oss småaksjonærer også. Kan du ikke slå dem, slå deg sammen med dem, ble løsningen. Aksjekursen spratt i været, og alle punger gleder seg. Så får vi håpe noret vårt ikke blir spist som julekask av den russiske bjørnen.

Lommemannen og de muslimske selvbombefanatikerne har ett til felles. Sprengstoff i lomma og sprengkåthet i kroppen. Mens det sprenget på hos førstnevnte, sprenger de sistnevnte seg selv med hus og hår rett inn i den muslimske himmel med løfte om dusinvis av unge jomfruer som belønning. Ennå har ingen kunnet bekrefte at slik er det, selv om det smeller hver dag i Mohammeds forgård.

Snart velsigner nissen oss med gaver, juleklapp og matgleder. Nyt jula, og ta den for det den er verdt. Gi raust med juleklemmer. Vær positiv og si det du tenker, hvis tanken er god. Og hold det for deg selv, om du ikke har noe godt å si. GOD JUL!

Sofus

Livet er en dans

Foto: Harald Kristiansen

At pensjonister ikke er passive mennesker, er Aud Marwell Myrvang og Ragnhild Dehli blant de beste eksemplene på. Deres store interesse er seniordans.

Seniordansen startet for snart 40 år siden i Tyskland og har sakte men sikkert spredd seg til mange land i Europa, deriblant Norge hvor foreningen "Seniordans Norge" ble stiftet i september 1994. I Norge har foreningen nærmere 11 000 medlemmer. Forbundets hovedkontor ligger på Lillehammer.

Dansen minner litt om folkedans, det vil si at det danses i en ring enkeltvis eller to og to sammen i ring. Vanligvis

benyttes det folkemelodier, men i de senere årene har det kommet både rock og moderne melodier.

Alle deltar i dansen, det er ikke snakk om mann eller dame, men "rød" og "blå". Deltakerne merkes med et bånd rundt halsen.

Dansen er tilrettelagt for eldre mennesker og det er veldig sosialt, sier de begge,

Kommentarer som "Jeg har fått et nytt liv etter at jeg begynte på seniordans", er vanlige utsagn fra de som deltar. Gjennom dansen får deltakerne nye venner og et sosialt nettverk.

I tillegg til dansesamlingene arrang-

eres det turer både innen- utenlands. Både Aud (som til daglig benytter navnet Marwell) og Ragnhild har utdannet seg til instruktører. Marwell instruerer i en gruppe i Eidsvoll og Ragnhild har gruppe i Fetsund. Begge har tidligere vært i utlandet og danset og til neste år skal de begge til Gerardmer i Frankrike. Der regner de med å lære nye danser som de kan bringe med seg til sine grupper her hjemme.

Deltakelse i seniordans skaper sosialt samvær og ikke minst fysisk aktivitet som er viktig for å beholde en god helse og en meningsfull tilværelse.

Gjennom dans holdes formen ved like

Seniordans skaper samhold

Aud Marwell Myrvang (t.v.) og Ragnhild Dehli har begge jobbet i Televerket/Telenor. Etter at de begge ble pensjonister har de engasjert seg som instruktører i seniordans

FLYNAVIGASJONENS HISTORIE I BOKFORM

Foto levert av Norsk Telemuseum

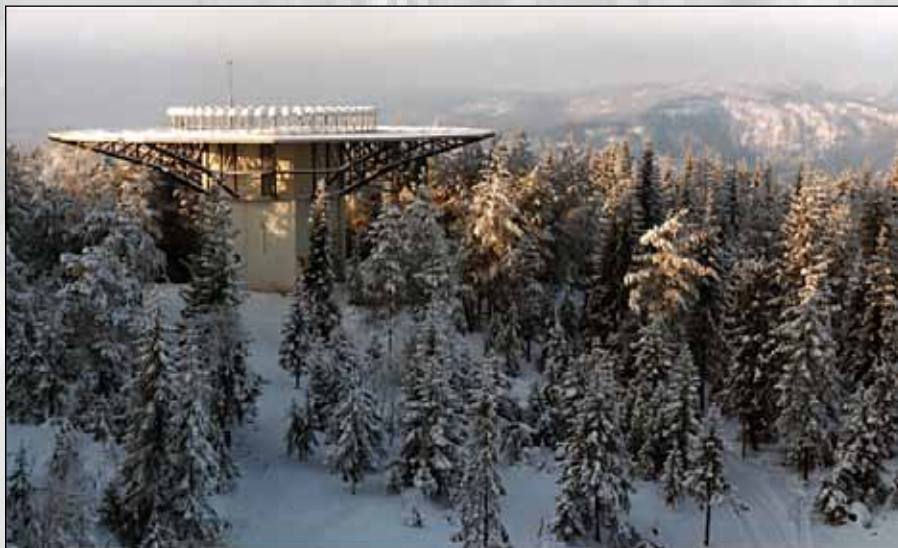
Boken om flynavigasjonens historie er ført i pennen av Jens A. Stenstadvolden, og tar for seg historien fra den spede begynnelse og fram til vår tid. Opprettelsen av Norsk Luftfartsforening i 1909, tidlig organisering og forsøk med norsk ruteflyging på 1920-tallet fram til den offisielle opprettelsen av Telegrafverkets Radiosikringstjeneste i juni 1955, er omtalt.

Innføringen av instrumentlandings-systemet (ILS), og senere radarens betydning, er viet stor plass i boka.

Samarbeidet med Forsvaret, ny landsplan og omorganisering er også tatt med.

Veteraner fra norsk flynavigasjon har kommet til orde i eget kapittel i boka.

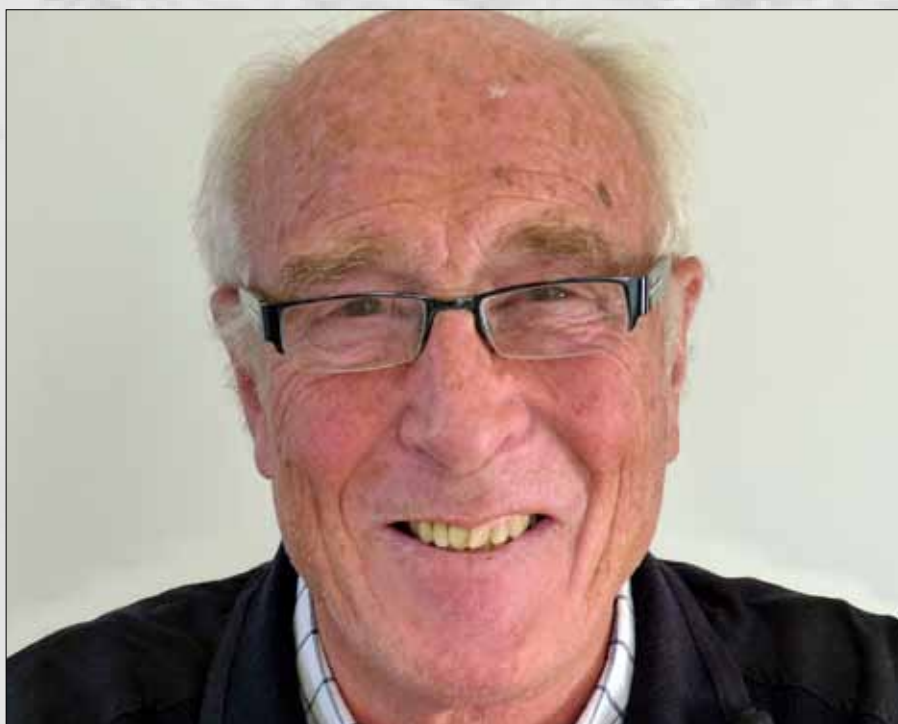
Jens A. Stenstadvolden var leder av Navigasjonsgruppen ved Telegrafverkets Flysikringskontor fra 1964 til 1982. Han har også arbeidet med sivil luftfart på oppdrag fra FN's luftfartsorganisasjon (ICAO), både i Saudi Arabia og Iran. Boka kan kjøpes hos Norsk Telemuseum og koster kr. 100,-

Luftens veivisere

Norsk flynavigasjonshistorie

av Jens A. Stenstadvolden

Jens A. Stenstadvolden har vært sentral i utviklingen og innføringen av ILS-systemer ved norske flyplasser

BESØK FORBUNDETS HJEMMESIDE

og få med noe av det som skjer i forbundet. Her kan du også skaffe deg informasjon om saker som er aktuelle for oss pensjonister. Klikker du deg inn på www.telepensionistene.no vil du finne mye interessant.

Hans Karsten Karlsen er redaktør for hjemmesidene

Minneord om Greta Irene Tetlie

Greta Tetlie gikk bort den 19. oktober 2009, etter ca 1 års sykdom. Da var det nøyaktig 50 år siden jeg traff Greta første gang på Telegrafverkets telefoni grunnkurs i Drammen. Hun var en positiv, blid og flink klassekamerat, alltid beredt til å hjelpe. Siste helg før eksamen ble hun igjen i Drammen med meg og ga meg privatundervisning i strømmens kretsløp. Jeg hadde problemer med releer som åpnet og lukket seg, men Greta klarte det som læreren ikke hadde klart, jeg forsto det!!

Etter endt kurs skiltes våre veier, hun tok siden høyere kurs og arbeidet i Oslo. Der hun traff hun sin Leif og etter hvert giftet de seg.

Først på 80-tallet søkte Greta seg til Tønsberg som administrasjonsjef, hun og Leif bosatte seg i Åsgårdstrand. Alf Marhaug var telesjef og Greta var bl.a. hans stedfortreder.

Greta var som skapt for bl.a. å ha ansvar for personalet, istedenfor å lete etter paragrafer i bind 3 for å avslå ulike søknader, lærte hun opp sin stab til å lete etter muligheter, nemlig til å innvilge de ulike søknadene. Dette var en typisk side av Greta, lys, lett, positiv som så muligheter og utfordringer i stedet for problemer. Hun var faglig dyktig, tok bl.a. forsvarers forvaltningskurs. Da jeg også ble fagsjef, fant vi hverandre igjen som 2 kvinner i et mannsdominert leder team og fikk mye glede og støtte av hverandre.

Da teleområdene ble nedlagt, hadde hun gjort en kjempeinnsats med innplassering, omplassering, vanskelig samtaler og oppsigelser..

Etter hvert søkte hun stilling som personalsjef i Fengselsvesenet og ble der til hun gikk av på ATF

I 2007 ble hun valgt inn som leder i vår Pensjonistforening i Tønsberg, dessverre

ble hun syk allerede i 2008. Men hun rakk å bemerke seg, bl.a. fikk hun satt i gang et oppfriskningskurs for førerkort (65+) som ble en kjempesuksess, med mange deltakere.

I september 2008 spurte jeg om hun ville takke for maten på en såkalt "mimrefest" vi skulle ha for tidligere arbeidstagere i Televerket Tønsberg og hun takket selvfølgelig ja til oppdraget. Vi var godt over 100 personer til stede og det var nok dessverre siste gang vi så og hørte Gretas trillende, smittende latter som var hennes kjennemerke.

Våre tanker går til Leif og guttene i disse tunge dager og vi lyser fred over Gretas minne.

*Inger Heldal Anderson
Nestleder i Pensjonistforeningen.*

John Ragnar Veastad

Er død, 81 år gammel. Med Veastads bortgang har Telenor mistet en av sine pionerer og en av de største historiekildene. Jeg fikk gleden av å kjenne John i snart 30 år, fra vi første gang reiste sammen til Vanse for å markere åpningen av Tv-omformer nr. 1000. Siden hadde jeg kontakt med ham i flere forbindelser. Blant annet ble han en av mine kilder da jeg skrev boken om Telenor på Svalbard. Da hadde jeg en hel dag hjemme hos ham i Nittedal. Det ble en både spennende og lærerik dag hvor jeg lærte mye om Televerket/Telenors virksomhet som jeg ikke var kjent med fra før.

Så sent som i år skrev han en artikkel om da mobiltenesten ble til (Telepensionisten nr. 1/09). Vi snakket sammen i sommer og han lovet meg å skrive noe om satellitt-kommunikasjonens begynnelse i Norge.

Både innenfor mobil- og satellittområdene var han en pioner. Etter at jeg har studert historien om disse to tjenestene, er jeg ikke i tvil om at hans innsats og pågangsmot var utslagsgivende for den utviklingen disse tjenestene fikk.

At oljevirkksomheten i Nordsjøen og Svalbard fikk satellittkommunikasjon, må han bli takket for.

John var en målbevisst person som ikke tok et nei for et nei dersom han mente å ha en ide som han brant for og som kunne videreutvikles. Han var grundig i alt han foretok seg og derfor ble han også en "levende historiebok". Alt han foretok seg i jobbsammenheng ble nøye registrert og notert, derfor etterlater han seg et stort og historisk materiale som forteller mye om hva som skjedde i virksomheten i de årene han var ansatt. Jeg håper dette

materialet blir tatt vare på slik at innholdet kan bli kjent for ettertiden.

I dette året hadde jeg flere lange telefon-samtaler med John. Samtalene ble lange fordi han alltid hadde så mye interessant å fortelle meg. Jeg savner kontakten med ham og lyser fred over hans minne.

Viggo Bj. Kristiansen

FORENINGSNUMMER OG ADRESSER

MELD DEG INN I DITT HJEMSTEDS TELEPENSIJONISTFORENING

Her møter du venner og kolleger og oppfrisker gamle minner.

ARENDAL	Finn Egil Halvorsen	Lensmannsvn. 23	4815 Saltrød	37 03 08 26	952 58 324	tparendal@telepensjonistene.no
BERGEN	Roy Knag Jæger	Postboks 7150	5020 Bergen	55 56 33 33	915 38 870	telepens@frisurf.no
BODØ/SALTEN	Gerd Blomstrand Kristensen	Tjeldberget 11/LE 301	8012 Bodø	75 58 11 68	416 95 790	tpbodosalten@telepensjonistene.no
DRAMMEN	Odd Nålby	Tors vei 48 B	3040 Drammen	32 81 00 25	480 04 841	oddnalby@broadpark.no
GJØVIK	Anni Milward	Rudslåtten 9	2830 Raufoss		905 79 297	tpgjovik@telepensjonistene.no
GLÅMDAL	Jan H. Andreassen	Blomstervn. 37	2208 Kongsvinger	62 81 59 40	915 56 223	tpglaamdalen@telepensjonistene.no
GUDBRANDSDAL	Åse Nordnes	Fryrvn. 10	2670 Otta	61 23 04 98		
HAMAR	Kåre Garmager	Myrveien 3	2320 Furnes	62 35 00 70	905 99 702	tphamar@telepensjonistene.no
HARSTAD OG OMEGN	Elisabeth Markussen	Utsikten 18	9406 Harstad	77 01 79 76	957 70 128	komark@hlink.no
HAUGESUND	Arne Fosse	Hervikvn. 10 D	5521 Haugesund	52 71 65 50	915 98 057	tphaugesund@telepensjonistene.no
HELGELAND	Oddvar Ulvang	Askeladdveien 25	8800 Sandnessjøen	75 04 30 16	413 33 665	oddvar.ulvang@c2i.net
KRISTIANSAND	Kjell Moy	Seljeveien 29	4622 Kristiansand	38 01 16 81	478 29 780	telepensjonist.ch@gmail.com
KRISTIANSUND	Alfhild Haavde	Hauggt. 23	6509 Kristiansund N	71 67 54 12	952 46 622	tpkristiansund@telepensjonistene.no
LARVIK	Berit Olafsen	Øvre Bøkeligt. 48	3256 Larvik	33 11 74 44	950 27 230	tplarvik@telepensjonistene.no
LEVANGER	Sigrun Moe	Rognhaug	7600 Levanger	74 08 13 62	947 29 189	
LILLEHAMMER	Arne Fauskrud	Hamningen 8	2618 Lillehammer	61 25 42 96	976 90 120	tplillehammer@telepensjonistene.no
LILLESTRØM	Aud Marwell Myrvang	Sundg. 20	2081 Eidsvoll	63 96 45 54	909 86 580	tplillestrom@telepensjonistene.no
LOFOTEN	Kjell Tetlie	Postboks 2	8309 Kabelvåg	76 07 83 12	911 79 473	ktetlie@online.no
MOLDE	Annbjørg Megard	Øivindsveg 32	6429 Molde	71 25 32 77	452 05 836	tpmolde@telepensjonistene.no
NAMSOS	Randi Langås	Præriev. 5B	7800 Namsos	74 40 57 42	916 15 738	randi.langas@ntebb.no
NARVIK OG OMEGN	Åse Håkonsen	Arbeiderv. 101 A	8516 Narvik	76 94 35 84	970 46 829	
OSLO	Dagfinn Husmo	Slalomveien 3B	1410 Kolbotn		906 35 850	tposlo@telepensjonistene.no
RINGERIKE	Halvard Solberg	Krokenvn. 16	3515 Hønefoss	32 12 27 09	924 23 634	tpringerike@telepensjonistene.no
SANDEFJORD	Reidun Sandbu	Sjøstrand 6	3209 Sandefjord	33 47 30 44	478 77 369	resttele@hotmail.com
SENTRALE ENHETER	Magnhild Sletbak	Fossumhavene 58	1359 Eiksmarka	67 14 41 77	911 58 215	tpsentraleenheter@telepensjonistene.no
SKIEN	Elsie Marit Hansen	Høyenlia 23B	3728 Skien		472 85 760	tpskien@telepensjonistene.no
SOGN OG FJORDANE	Oliv Ottesen	Skjæret 27	6800 Førde	57 82 14 87	412 78 159	tpsognogfjordane@telepensjonistene.no
STAVANGER	Marit Torkildsen	Regimentvn. 80	4045 Hafrsfjord	51 55 16 66		telep-sg@online.no
STEINKJER	Kirsti Leiros	Muusøra 3F	7670 Inderøy		917 63 045	tpsteinkjer@telepensjonistene.no
TROMSØ	Anne-Berit Aune	Utsikten 78	9018 Tromsø	77 67 51 00	905 77 274	tptromsoe@telepensjonistene.no
TRONDHEIM	Ole J. Sandbekkhaug	Anton Bergsv. 38	7099 Flatåsen	72 84 98 02	413 31 948	tptrondheim@telepensjonistene.no
TØNSBERG	Inger Heldal Anderson	Ospebakken 7	3153 Tolvsrød	33 33 02 94	906 09 101	tptonsberg@telepensjonistene.no
VALDRES	Astri Jodalen	Øvre v. 43	2900 Fagernes	61 36 00 59	482 39 258	tpvaldres@telepensjonistene.no
ØSTFOLD	Hans Krugerud	Vesthellinga 60	1526 Moss	69 26 69 90	958 38 088	tpostfold@telepensjonistene.no
ÅLESUND	Helge Haram	Olivermarka	6260 Skodje	70 27 51 30	908 51 360	tpaalesund@telepensjonistene.no

FELLES MEDLEMSMØTE FOR TELEPENSJONISTENE PÅ GJØVIK, HAMAR OG LILLEHAMMER

9. november møttes vel 60 telepensjonister fra Mjøsområdet på Sælid i Hamar. Etter at lederen i Hamar-foreningen, Kåre Garmager, hadde ønsket alle velkommen og gitt et historisk tilbakeblikk på Sælid gård, ble det en kunstnerisk opplevelse framført at en ung sangerinne på bare 13 år, Anja Jevnaker Amundsen.

Deretter ga statsarkivar Per Øivind Sandberg en oversikt over kommunikasjonen i Hamar-området fra 1849 og fram til i dag. Et meget interessant foredrag hvor særlig telekom-utviklingen vekket spesiell interesse.

Før fiskesuppe med rundstykker, kaffe og kringle ble inntatt, ga lederne i Mjøsforeningene og forbundsleder Odd-Kåre Kvalheim oss en kort orientering om virksomhetene.

Et svært vellykket fellesmøte ble avsluttet med lotteri. Fellesmøtet viste helt klart behovet for samarbeid i Mjøsregionen, som startet på Krageberg gård, Biri i 2007, mellom foreningene i Gjøvik og Lillehammer. Samtidig satte møtet en standard for neste års felles leder – og medlemsmøter som er lagt til Lillehammerforeningen.

(Felles medlemsmøter/sammenkomster bør kunne gjennomføres også andre steder. *Red.anm.*)

Reidun Kverneng

LANDSSTYRET/REDAKTØRER

LEDER	Odd-Kåre Kvalheim	Anders Sandvigs g. 18	2609 Lillehammer	61 25 82 01	900 21 534	okvalh@online.no
NESTLEDER	Anni Milward	Rudslåtten 9	2830 Raufoss	61 19 10 54	905 79 297	annimilw@online.no
SEKRETÆR	Kjell Ivar Tangen	Lutvannsv. 4	0676 Oslo	22 30 72 29	456 14 158	siftang@yahoo.no
KASSERER	Ragnhild Møklebust	Ekravn. 7C	0756 Oslo	22 50 38 19	917 53 220	ragmoek@online.no
STYREMEDL.	Nils Bøe	Tjeldberget 11/LE 301	8012 Bodø	75 58 11 68	412 94 159	nils.boe@c2i.net
	" Wenche Fahsing	Niels Bjørums gt. 38B	7800 Namsos	74 27 14 17	958 658 51	
	" Bjarne Ulvang	Myrholtet 242	5142 Fyllingsdalen	55 16 38 65	416 12 005	audnulva@online.no
	" Eva-Marie Kvelland	Vekterv. 73	0681 Oslo	22 19 76 90	975 09 729	evamar@online.no
	" Berit Olafsen	Øvre Bøkeligt. 48	3256 Larvik	33 11 74 44	950 27 230	olafsenberit2@hotmail.com
VARAMEDL.	Dagunn Klakegg	Elvevegen 5	6800 Førde	57 82 14 21	416 69 849	daklakeg@online.no
	" Ingvar Kallevik	Astrids vei 31	4633 Kristiansand S	38 09 13 34	901 65 520	ingsikal@online.no
	Jan H. Andreassen	Blomstervn. 37	2208 Kongsvinger	62 81 59 40	915 56 223	janhandreassen@yahoo.no
REVISOR	Edgar Roli	Krokusv. 30	1475 Finstadjordet	67 90 27 04	951 58 120	
	" Sigrid Ranheim	Krokveien 13	1481 Hagan	67 06 18 95	909 25 624	sigrra@online.no
VARAREV.	Kitty Fossum	Østaveien 60	1476 Rasta	67 90 16 87	911 95 947	kitty.fossum@getmail.no
REDAKTØR						
TELEPENSJONISTEN	Viggo Bj. Kristiansen	Solbråtanvn. 44A	1410 Kolbotn	66 80 55 25	908 34 347	vbkristi@online.no
REDAKTØR	Hans Karsten					
NETTAVISEN	Karlsen	Bruket 4P	1621 Gresvik	69 32 72 27	905 45 712	hakaka@online.no

Telepensjonistenes Landsforbund • Postadresse 1331 Fornebu • Besøksadresse: Kongensgt. 8, Oslo.

Telefon 22 77 69 52 • Telefaks 22 77 69 55.

E-post: kon.telepensjonistene@telenor.com • Nettside: www.telepensjonistene.no

B-postabonnement

**Returadresse:
Telepensjonistenes
Landsforbund
1331 Fornebu**

På *loven* sitter nissen....
og ønsker alle lesere
God Jul og
Godt Nytt År!

